

3.1. Vývoj bankovních úvěrů poskytnutých odvětvím české ekonomiky

Z metodického hlediska je nutné uvést, že co úvěrového financování týká, jsou v této studii rozebírány korunové úvěry odvětvím české ekonomiky sledovaným v klasifikaci činností (OKEČ) platné do konce roku 2008 a jejich poskytování obchodními bankami v ČR. Po pojmem „nové“ úvěry je myšlen rozdíl mezi vykázanými stavy na počátku a na konci sledovaného období, tj. meziroční či meziměsíční změny stavových veličin.

- **Absolutní úbytek úvěrů v prosinci 2008**

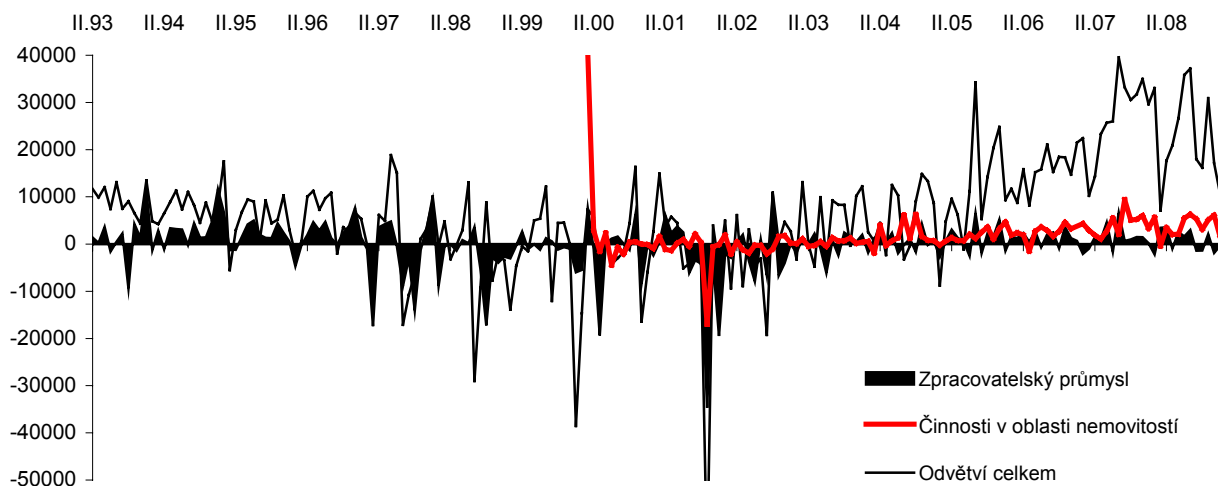
Úvěrový kanál, jímž tečou peníze z bank do firemní sféry, začal zhruba ve čtvrtém čtvrtletí roku 2008 znatelně vysychat. V prosinci došlo k absolutnímu úbytku objemu korunových úvěrů všem odvětvím ekonomiky (-7,7 mld. korun, tj. o 0,4 % méně) a jejich celkový zůstatek činil 1 784 mld. korun. Samotný zpracovatelský průmysl sice ještě vykázal mírný přírůstek (+0,3 %), avšak jen díky více než pět miliardovému úvěru do automobilového průmyslu. Bez něj by úvěry zpracovatelskému průmyslu klesly proti předchozímu měsíci o 2,9 %.

- **Reakce na rostoucí rizika**

Jak je z grafů stavových veličin a grafu „nových“ úvěrů vybraným odvětvím vidět (graf č. 19 a 20), i přes růst stavů – a potažmo i stále kladnou růstovou dynamiku v meziročním srovnání – byl objem úvěrů poskytované v posledních měsících roku 2008 nižší.

Přestože se zdá, že menší objemy z konce roku mají cyklický charakter (firmy splácejí své stávající úvěry a objem nových půjček tento „výpadek“ zřejmě kompenzuje jen z části), jsou poklesy meziměsíčních přírůstků, resp. u některých odvětvích přímo úbytky, pravděpodobně reakcí na rostoucí rizika v ekonomice a jejich vyhodnocení úvěrovými pracovníky bank.

Graf č. 20: „Nové“ úvěry vybraným odvětvím a odvětvím v ekonomice celkem (v mil. korun, rozdíl stavů oproti předchozímu měsíci, tj. nově poskytnuté úvěry a splátky stávajících úvěrů)

Pramen: ČNB

- **Meziroční dynamika indikuje pouze nižší tempa růstu úvěrů, meziměsíční pak u mnoha odvětví již přímo poklesy**

Ztráta dynamiky poskytování úvěrů je patrná jak v meziročním, tak především v meziměsíčním srovnání. Čtvrté čtvrtletí figuruje jako začátek úvěrové restriktce – jestliže za celý rok 2008 byl průměrný růst úvěrů 22,8 %, v posledním čtvrtletí už pouze 17,4 %. Meziroční průměry však vyznívají proti posledním měsícům ještě dosti lichotivě, protože meziměsíční přírůstky úvěrů za rok 2008 činily v průměru +1,2 %, za poslední čtvrtletí pak +0,4 %. Zpracovatelský průmysl trpí zhoršenou dostupností úvěrů ještě citelněji než ekonomika jako celek – z průměrných měsíčních přírůstků úvěrů za rok 2008 o +0,5 % vykázal ve 4. čtvrtletí průměrné měsíční poklesy (-0,3 %).

- ***Ve 4. čtvrtletí 2008 pokles úvěrů ve spojích, u zpracovatelů osm odvětví ze čtrnácti***

Nejhlubší pokles úvěrů v loňském posledním čtvrtletí zaznamenaly spoje, v průměru o 18,9 % (v prosinci o -27 %), pronájem strojů a přístrojů (-6,7 %), stavebnictví (-5,8 %) a pojišťovnictví (-5,8 %). Z odvětví zpracovatelského průmyslu vykázalo za poslední tři měsíce 2008 pokles úvěrů osm odvětví, především chemická výroba s měsíčním snížením objemu úvěrů o 5,8 %, textilní průmysl (-3 %) a také elektrotechnika (-2,2 %).

- ***Dlouhodobě nižší potřeba úvěrů u zpracovatelů je souhrnem několika faktorů***

Co se dlouhodobého vývoje struktury úvěrovaných odvětví týká, v závěru období 1993-2008 je patrná ztráta dominance zpracovatelského průmyslu. Jeho produkci sytily banky úvěrovými zdroji ve srovnání s ostatními odvětvím ekonomiky nejvíce, a to po dlouhé období zhruba do roku 2007 (graf č. 19 a 21). Například v závěru roku 1996 dosáhl stav úvěrů, které získaly firmy zpracovatelského průmyslu od bank, výše 282,6 mld., což bylo o 107,7 mld. více než kolik činil jejich stav v závěru roku 2008 (174,9 mld. korun).

Pokles stavů úvěrů zpracovatelskému průmyslu lze přičíst několika faktorům: především změně struktury českého zpracovatelského průmyslu odklonem od investičně náročných výrob, dále větším využíváním alternativních zdrojů financování. Na druhé straně však také zejména po roce 2003 – což lze zřejmě spojit s dopady vstupu do EU – masívnímu nástupu úvěrování dalších odvětví, kde rostly úvěry podstatně vyšším tempem než ve zpracovatelském průmyslu. Bylo tomu tak především v odvětví nemovitostí a služeb pro podniky, ale i v obchodě a leasingu strojů a zařízení.